

Szczecin, 21 października 2010 r.

TEKST WYSTĄPIENIA

**pt. „Bezpieczeństwo globalne w polityce zagranicznej Polski i Niemiec”
podczas konferencji międzynarodowej „Global Security. International
Law nad Humanitarian Action in the World in Transition”
(Szczecin, 21-22 października 2010 roku)**

Szanowni Państwo,

W imieniu Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego Pana Stanisława Kozieja, bardzo serdecznie dziękuję za zaproszenie do udziału w konferencji.

Pozwólcie Państwo, iż w wystąpieniu inaugurującym I Międzynarodową Konferencję „Global Security, International Law and Humanitarian Action in the World in Transition” przedstawię, moim zdaniem, kilka istotnych kwestii związanych z globalnym postrzeganiem bezpieczeństwa w polityce zagranicznej Polski, także w kontekście współpracy w tym obszarze z Republiką Federalną Niemiec.

Na początek – aby zobrazować zakres tematyczny mojego wystąpienia, pozwolę sobie przedstawić Państwu obszar w którym będę się poruszał.

Po pierwsze – nawiązując do głównego tematu wystąpienia – „Bezpieczeństwo globalne w polityce zagranicznej Polski i Niemiec” – wydaje się, że należałoby wskazać obecnie występujące zagrożenia, które z punktu widzenia globalnej polityki bezpieczeństwa odbijają się największym piętnem na funkcjonowaniu dzisiejszego środowiska międzynarodowego. To będzie stanowiło punkt wyjścia do dalszych rozważań. Po drugie warto skupić się na udziale Polski

- 1 -

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

Departament Analiz Strategicznych

ul. Karowa 10, 00-909 Warszawa, tel. + 48 22 695 18 80, faks + 48 22 695 18 63

e-mail: bbn@bbn.gov.pl

www.bbn.gov.pl

w sojuszach, organizacjach międzynarodowych i porozumieniach, które mają znaczący wkład w kształtowanie globalnego bezpieczeństwa. Chciałbym to pokazać poprzez pryzmat Sojuszu Północnoatlantyckiego, Unii Europejskiej, a także platformy współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego, Grupy Wyszehradzkiej oraz polskich kontaktów bilateralnych. Na zakończenie mojego wystąpienia będę chciał odnieść się także do zadań realizowanych przez reprezentowane przeze mnie Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, które także dostrzegając zmieniające się czynniki bezpieczeństwa, poprzez swoją działalność zwraca uwagę na pewne kwestie z tym związane, choćby poprzez realizowany Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego. Pozwólcie także Państwo, iż ze względu na międzynarodowy wymiar konferencji i obecność wraz z nami p. Joachima Bleickera - Konsula RFN, odnosić się będę do spraw związanych jedynie z polskim postrzeganiem bezpieczeństwa.

Szanowni Państwo,

Patrząc przez pryzmat bezpieczeństwa globalnego warto zwrócić uwagę na fakt, iż sytuacja międzynarodowa Polski, ale i całego regionu Europy Środkowej wydaje się być obecnie stabilna pod względem bezpieczeństwa. Co więcej w najbliższej dekadzie stan ten nie powinien ulegać istotnym zmianom. Niemniej jednak warto uważnie obserwować i analizować możliwy rozwój sytuacji międzynarodowej.

Dzisiaj zagrożenie atakiem na dużą skalę dla nas jako członków NATO jest niewielkie, chociaż wykluczyć go nigdy nie można. Ale za to występują zagrożenia inne: przede wszystkim terroryzmem i cyberterroryzmem. Globalizacja światowej ekonomii czyni ją podatną na możliwość przerwania linii dostaw. Mówił o tym Sekretarz Generalny NATO 8 października podczas spotkania w Fundacji Marchalla. Ale są i zagrożenia inne: zorganizowana przestępczość, proliferacja broni masowego rażenia, nędza, które to prowadzą do zachowań ekstremalnych, piractwa, migracji, także fundamentalizmu religijnego i innych tego typu zachowań.

- 2 -

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

Departament Analiz Strategicznych

ul. Karowa 10, 00-909 Warszawa, tel. + 48 22 695 18 80, faks + 48 22 695 18 63

e-mail: bbn@bbn.gov.pl

www.bbn.gov.pl

Bezprecedensowy atak terrorystyczny z 11 września 2001 był typowym działaniem asymetrycznym. Zamachowcom udało się osiągnąć dwa cele. Pierwszym było wywołanie globalnego strachu, drugim wykazanie niedoskonałości w systemie amerykańskich zabezpieczeń. „Mocarstwowy gracz” w opinii zamachowców został niejako skompromitowany, a wraz z nim wszystkie regulacje, biurokratyczne procedury i systemy bezpieczeństwa gwarantujące mu ten status.

Po serii różnych ataków na całym świecie, rysuje się obraz, iż to właśnie zagrożenia asymetryczne w przyszłości będą stanowiły największe wyzwanie dla bardzo wielu państw.

Pozwólcie Państwo, iż przejdę teraz do drugiej części mojego wystąpienia.

Polska jest aktywnym i wiarygodnym członkiem Sojuszu Północnoatlantyckiego. NATO jest dla Polski najważniejszą formą współpracy wielostronnej w wymiarze polityczno – wojskowym oraz filarem stabilności na kontynencie, a także główną płaszczyzną stosunków transatlantyckich.

Pierwsza dekada XXI wieku była dla **Sojuszu Północnoatlantyckiego** okresem nowych, często nieoczekiwanych wyzwań. Organizacja, która okazała się realnym zwycięzcą konfrontacji zimnowojennej, musiała znacząco przewartościować swoje priorytety. Zamachy terrorystyczne w Nowym Jorku, Madrycie i Londynie, wojna asymetryczna w Afganistanie, relacje z Rosją po konflikcie gruzińskim w 2008 r. czy w końcu światowy kryzys gospodarczy spowodowały, że NATO znalazło się w warunkach całkowicie nowego paradygmatu bezpieczeństwa międzynarodowego. Dzisiejszy otaczający świat, stał się „nowym wyzwaniem” dla NATO. Nieprzewidywalność i mnogość zagrożeń, płynących obecnie także ze strony aktorów subpaństwowych, stanowi tym samym cechą charakterystyczną współczesności.

W tym kontekście niezmiennie istotne stają się wartości leżące u podstaw powstania Sojuszu oraz brzmienie artykułu Artykułu 5. Traktatu

- 3 -

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

Departament Analiz Strategicznych

ul. Karowa 10, 00-909 Warszawa, tel. + 48 22 695 18 80, faks + 48 22 695 18 63

e-mail: bbn@bbn.gov.pl

www.bbn.gov.pl

Waszyngtońskiego, stanowiącego podwalinę tej organizacji. Obrona kolektywna jest bowiem nieprzerwanie od 61 lat spoiwem łączącym wszystkie państwa członkowskie i paradygmat ten winien obowiązywać także w przyszłości.

Ale Sojusz Północnoatlantycki to nie tylko Artykuł 5. Traktatu Waszyngtońskiego. To również promowanie wartości, to instytucjonalizacja współpracy z partnerami, a tym samym poszerzenia obszaru bezpieczeństwa, to inicjatywa Dialogu Śródziemnomorskiego, to współpraca z tak zwanymi państwami kontaktowymi, to Inicjatywa Stambulska, to wreszcie udział w misjach stabilizacyjnych. W inicjatywach tych Polska bierze aktywny udział.

Obecnie uczestniczymy w misji ISAF w Afganistanie. Nasz udział w tym rejonie świata, jest przede wszystkim świadectwem sojuszniczej wiarygodności. Uważamy, że bezpieczeństwo globalne, regionalne i wewnętrzne są nierozdzielnie związane.

W tym kontekście wydaje się, że warto wspomnieć o potrzebie posiadania przez państwo potencjału niezbędnego do wsparcia tych misji. Uznając za niezbędną podejścia kompleksowego (comprehensive approach) siły zbrojne powinny być tylko istotną częścią angażowanego potencjału.

Szanowni Państwo,

Członkostwo w Unii Europejskiej w istotnym stopniu determinuje podstawy bezpieczeństwa Polski. Radykalnie zwiększyło możliwości realizacji polskiej polityki bezpieczeństwa i zdolności oddziaływania międzynarodowego. Wzmocniło pozycję Polski w świecie, ale jednocześnie spowodowało wzrost jej odpowiedzialności za kształt porządku międzynarodowego. Dzięki takim instrumentom, jak: Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa, Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony, Jednolity Rynek Europejski, wspólna polityka handlowa, Fundusz Spójności oraz inne mechanizmy wspierania rozwoju, współpraca w zakresie sądownictwa i spraw wewnętrznych, udział Polski w UE wpływa pozytywnie na bezpieczeństwo i możliwości rozwojowe państwa we

- 4 -

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

Departament Analiz Strategicznych

ul. Karowa 10, 00-909 Warszawa, tel. + 48 22 695 18 80, faks + 48 22 695 18 63

e-mail: bbn@bbn.gov.pl

www.bbn.gov.pl

wszystkich wymiarach życia politycznego, gospodarczego i społecznego. Zarazem bezpieczeństwo Polski w coraz większym stopniu stanowi integralną część bezpieczeństwa UE.

Należy zatem podkreślić w tym kontekście, iż **kolejnym forum zapewnienia nam a jednocześnie wpływania na regionalne i globalne bezpieczeństwo obok NATO – jest Unia Europejska.** Wejście w życie Traktatu z Lizbony stwarza nowe możliwości rozwoju unijnych zdolności w zakresie reagowania kryzysowego i wspólnej obrony. Wzmocnienie tej sfery współdziałania państw członkowskich jest konieczne, jeśli Europa chce zająć należne jej miejsce wśród światowych potęg. Wiadomym jest, iż temat **Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony** stanowić będzie jeden z priorytetów przyszłorocznej polskiej prezydencji. Równie ważne podczas przewodnictwa Radzie UE w 2011 roku, w kontekście bezpieczeństwa, pozostaną kwestie związane z stosunkami z państwami Europy Wschodniej oraz polityką energetyczną i bezpieczeństwem energetycznym Unii.

Doceniamy udział i aktywność Niemiec, w obszarze wzmocniania WPBiO. W tym kontekście cieszy fakt zacieśniania współpracy polsko-niemieckiej. Polska wraz z Niemcami współtworzy dwie grupy bojowe UE. Pierwsza, składające się z oddziałów polskich, niemieckich, litewskich, łotewskich i słowackich, zakończyła swój dyżur 30 czerwca br. Druga, nazywana Weimarską Grupą Bojową – jako że współtworzą ją Polska, Francja i Niemcy – będzie pełniła swój dyżur w 2013 r. W tym miejscu warto zasignalizować także misje Unii Europejskiej i NATO, w których Polska miała swój aktywny udział, a były to chociażby unijna misja humanitarna w Czadzie (wrzesień 2008 – grudzień 2008) oraz natowska misja w Pakistanie na przełomie 2005 i 2006 roku, ustanowiona celem likwidacji skutków trzęsienia ziemi w tym kraju.

W interesie bezpieczeństwa Polski jest umacnianie pozycji Unii w świecie i zwiększanie jej międzynarodowego zaangażowania zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej. Polska aktywnie uczestniczy w rozwoju Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, dążąc do zacieśniania współpracy państw

członkowskich, zbliżania ich stanowisk i harmonizowania interesów oraz wypracowania nowych instrumentów wspólnej polityki. Szczególną uwagę poświęca się działaniom na rzecz zwiększania aktywności Unii w Europie Wschodniej, m.in. przez aktywny udział w rozwoju Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Polska popiera zaangażowanie UE w łagodzenie napięć i rozwiązywanie konfliktów zwłaszcza w najbliższym sąsiedztwie Unii, w tym w Mołdowie, państwach Kaukazu Południowego i na Bałkanach. Będzie aktywnie uczestniczyć w formułowaniu i realizacji wspólnej polityki UE wobec innych regionów świata, także w określaniu roli Unii w stabilizacji Bliskiego Wschodu. Polska stopniowo zwiększa swój udział w pomocy rozwojowej UE, uznając ją za ważny instrument przyczyniający się do likwidacji źródeł wielu współczesnych zagrożeń. Polska także pozostaje zwolennikiem dalszego rozszerzania UE, widząc w nim skuteczny sposób budowy stabilności ogólnoeuropejskiej.

Szanowni Państwo,

Gdy mowa o bezpiecznej Unii Europejskiej, jawi się natychmiast kwestia **bezpieczeństwa energetycznego**. Unia powinna posiadać instrumenty i mechanizmy, które umożliwią jej pomoc nawet dla pojedynczych państw członkowskich, którym zagrażałby dramatyczny spadek dostaw surowców energetycznych. W tym kontekście na uwagę zasługuje zarówno inicjatywa wzmacniania bezpieczeństwa i solidarności energetycznej – choćby poprzez budowę łączników pomiędzy narodowymi sieciami gazowymi, jak i projekty o istotnym znaczeniu dla dywersyfikacji dostaw gazu do Unii. Ważne zdaje być także wzmocnienie roli Komisji Europejskiej, jako strażnika wspólnego rynku energii oraz wzmocnienie wspólnotowego charakteru polityki energetycznej.

Inny krąg wyzwań wiąże się z aktywnością Unii Europejskiej w sferze pomiędzy głównymi kierunkami – wschodnim i południowym – europejskiej polityki sąsiedztwa. Dotyczy także współzależności pomiędzy **Partnerstwem Wschodnim**, które stało się głównym motorem polityki sąsiedztwa na wschodzie, a budowanym poza tą polityką partnerstwem strategicznym pomiędzy

- 6 -

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

Departament Analiz Strategicznych

ul. Karowa 10, 00-909 Warszawa, tel. + 48 22 695 18 80, faks + 48 22 695 18 63

e-mail: bbn@bbn.gov.pl

www.bbn.gov.pl

Unią Europejską a Rosją. Dla wzmocnienia wspólnych unijnych interesów Traktat z Lizbony ustanowił urząd Wysokiego Przedstawiciela ds. Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa oraz Europejską Służbę Działań Zewnętrznych. Należy nadmienić, iż polsko – szwedzka inicjatywa Partnerstwa Wschodniego akcentuje wsparcie procesów transformacji zachodzących w państwach partnerskich, tak aby ich standardy zbliżały się do pułapu *acquis communautaire*, a w sposób pośredni umożliwiły wzrost poczucia bezpieczeństwa na całym obszarze Europy Wschodniej i Południowej.

Szanowni Państwo,

Obok aktywnego członkostwa w NATO i UE Polska jest aktywnym członkiem **Grupy Wyszehradzkiej i Trójkąta Weimarskiego**. Grupa Wyszehradzka była dla nas ważnym forum konsultacyjnym przed uzyskaniem członkostwa w NATO. Mimo, iż grupa jest forum regionalnym, podnoszone przez nią problemy wychodzą poza nasz obszar. Istotnym ogniwem umacniania bezpieczeństwa jest Trójkąt Weimarski, zaś wyrazem praktycznej współpracy może być Weimarska Grupa Bojowa, o której miałem okazję już wspomnieć.

Oprócz wspomnianych wcześniej przeze mnie gremiów współpracy, warto nie zapominać także o **Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie**. Jako struktura, która obejmuje obszar od Vancouver po Władywostok jest predysponowana do służenia za forum debaty nad przyszłością bezpieczeństwa europejskiego. Taka debata powinna obejmować wszystkie aspekty „twardego” i „miękkiego” bezpieczeństwa i nie może abstrahować od oceny wypełniania przyjętych już zobowiązań międzynarodowych przez członków organizacji. Dotyczy to między innymi problemu rozbrojenia konwencjonalnego.

Szanowni Państwo,

Gdy patrzymy na kwestię zapewnienia bezpieczeństwa globalnego, nie sposób zapominać także o właściwych relacjach dwustronnych. Z polskiej perspektywy rysuje się kilka szczególnie ważnych kierunków bilateralnej współpracy. Strategicznym celem polskiej polityki zagranicznej pozostaje

- 7 -

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

Departament Analiz Strategicznych

ul. Karowa 10, 00-909 Warszawa, tel. + 48 22 695 18 80, faks + 48 22 695 18 63

e-mail: bbn@bbn.gov.pl

www.bbn.gov.pl

partnerstwo ze **Stanami Zjednoczonymi** jako jedno z niezmiennych filarów polskiego bezpieczeństwa i ważny wyznacznik naszej pozycji międzynarodowej. Bliskie i dobre relacje z USA to także ważny czynnik w naszym myśleniu o bezpieczeństwie narodowym RP oraz relacjach z innymi aktorami stosunków międzynarodowych.

Na poziomie istotnego partnerstwa traktujemy kontakty z **Niemcami**, które Minister Spraw Zagranicznych podnosi do poziomu intensywnego partnerstwa strategicznego. Dorobek minionych 20 lat, w tym aktywnego promowania przez Republikę Federalną Niemiec polskiego członkostwa w NATO i w Unii, potwierdza dobre wzajemne relacje, zaś w obszarze polityki bezpieczeństwa możliwe obszary współdziałania.

Szanowni Państwo,

Nie sposób jest przy omawianiu polskiej polityki bezpieczeństwa pominąć **relacji polsko – rosyjskich**. Choć naznaczone są one wielowiekowymi zmaganiem i doświadczeniem drugiej wojny światowej, ważnym dziś pozostaje dialog i wzajemna chęć współdziałania. Wydaje się oczywiste, że ułożenie dobrej współpracy politycznej warunkuje każdą inną formę kooperacji polsko-rosyjskiej.

Pozytywną rolę może odegrać personalizacja stosunków polsko-rosyjskich. Sadzę, że spersonalizowanie stosunków dwustronnych, m.in. poprzez częste spotkania szefów państw i rządów, ale także na niższych szczeblach, w tym przede wszystkim młodzieży - zwiększy zaufanie między naszymi narodami. W tym kontekście ważna będzie zaplanowana na 6 grudnia br. wizyta Prezydenta Miedwiediewa w Warszawie.

Nie bez znaczenia wciąż pozostają także nasze **relacje z innymi wschodnimi sąsiadami oraz krajami nadbałtyckimi**. Nie sposób jest omówić dziś wszystkiego i przedstawić całego spektrum relacji, zależności, powiązań i kontaktów. Z całą pewnością polska polityka zagraniczna, w tym także ta

związana z bezpieczeństwem – to także ukłon w kierunku Ukrainy, Białorusi oraz choćby Gruzji.

Szanowni Państwo,

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego jako organ doradczo – analityczny w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego przy Prezydencie RP, które mam zaszczyt dziś przed Państwem reprezentować, w pełni dostrzega zarówno szeroki wachlarz zagrożeń, jak i konieczność aktywnego zaangażowania Polski w kształtowaniu bezpieczeństwa regionalnego i globalnego. Aspekt ten będzie częścią rozważań *Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego*, który zamierzamy uruchomić w bieżącym roku.

Nie ulega wątpliwości, że *Przegląd* będzie wymagał kompleksowego, koherentnego, ale też wizjonerskiego spojrzenia na środowisko międzynarodowe oraz miejsce w nim Polski. Ważne też będzie określenie jak Polska może wpływać na kształtowanie tego bezpieczeństwa.

Jestem przekonany, iż *Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego*, doprowadzi nie tylko do ciekawych wniosków, dających możliwość ich wykorzystania przez wszystkie struktury państwa, ale także swym obszarem tematycznym obejmować będzie różne sfery bezpieczeństwa, zarówno militarne, jak i pozamilitarne, społeczne, ekonomiczne, ekologiczne, demograficzne itd.

Na zakończenie, pozwólcie Państwo, iż zwrócę uwagę na jedną kwestię. Obecnie istnieje wiele prób doskonalenia globalnego bezpieczeństwa, gdzie wśród jednych z nich jest hierarchizacja bezpieczeństwa. Uważamy, iż najistotniejsze obecnie jest umacnianie relacji w ramach istniejących już struktur, niż ich hierarchizacja. Istotne jest zatem tworzenie systemu sieciowego, wzajemnych powiązań na jednolitym poziomie.

Oprac.: Łukasz Polinceusz, DAS, WSBN